

Frelka i karlus. Kecki, kropy i purpurka...

Plastyka

szkoła
podstawowa, kl. 4

1-2 jednostki lekcyjne

Autorki: Sylwia Kurcab,
Danuta Cholewa,
Małgorzata Pietrzak

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:

- ▶ wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wyłamujące się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów
- ▶ rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w twórcach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form
- ▶ klasyfikuje barwy w sztukach plastycznych; wykazuje się znajomością pojęć: gama barwna, koło barw, barwy podstawowe i pochodne, temperatura barwy, walor barwy; rozróżnia i identyfikuje w dziełach mistrzów i własnych kontrasty barwne: temperaturowe, dopełnieniowe i walorowe; podejmuje działania twórcze z wyobraźni i z zakresu interpretacji natury, uwzględniające problematykę barwy
- ▶ charakteryzuje i rozróżnia sposoby uzyskania iluzji przestrzeni w kompozycjach płaskich; rozpoznaje rodzaje perspektyw (w tym m.in.: rzędowa, kulisowa, aksonometryczna, barwna, powietrzna, zbieżna); rozpoznaje i świadomie stosuje światłocien, jako sposób uzyskania iluzji przestrzeni; podejmuje działania kreatywne z wyobraźni i z natury, skoncentrowane wokół problematyki iluzji przestrzeni

- ▶ charakteryzuje pozostałe środki wyrazu artystycznego, takie jak: linia, plama, faktura; wykorzystuje wskazane środki w działaniach plastycznych (kompozycjach z wyobraźni i transpozycji natury)
- ▶ rozróżnia gatunki i tematykę dzieł w sztukach plastycznych (portret, autoportret, pejzaż, martwa natura, sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna i batalistyczna); niektóre z tych gatunków odnajduje w grafice i w rzeźbie; w rysunku rozpoznaje studium z natury, karykaturę, komiks, rozumie, czym jest w sztuce abstrakcja i fantastyka; podejmuje działania z wyobraźni i z natury w zakresie utrwalania i świadomości gatunków i tematów w sztuce, stosuje w tym zakresie różnorodne formy wypowiedzi (szkice rysunkowe, fotografie zaaranżowanych scen i motywów, fotomontaż)

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń:

- ▶ 1) w zadaniach plastycznych interpretuje obserwowane przedmioty, motywy i zjawiska, stosując środki wyrazu zgodnie z własnym odczuciem; w wyższych klasach podejmuje również próby rysunkowego studium z natury
- ▶ 2) wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja); rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami)
- ▶ 3) modeluje bryły i reliefy, konstruuje samodzielnie małe rzeźbiarskie formy przestrzenne i bryły architektoniczne, a większe projekty realizuje we współpracy z innymi; tworzy aranżacje przestrzenne z gotowych elementów stosując układy kompozycyjne właściwe dla uzyskania zamierzonego wyrazu

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

- ▶ zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej)
- ▶ zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”
- ▶ rozumie znaczenie twórczości ludowej; rozróżnia różne jej formy; zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia
- ▶ wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców
- ▶ rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów
- ▶ rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce
- ▶ wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie
- ▶ zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką

ROZPORZĄDZENIEMINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 14 lutego 2017r.w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

CEL OGÓLNY

Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

CELE OPERACYJNE LEKCJI

Po lekcji uczeń:

- ▶ rozumie znaczenie twórczości ludowej

- ▶ rozróżnia różne jej formy; zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia
- ▶ wyjaśnia znaczenie terminu: strój regionalny, wymienia elementy stroju męskiego i kobiecego
- ▶ ma świadomość wartości materialnych świadectw historii dla współczesnego świata
- ▶ zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”, ma świadomość wartości materialnych świadectw historii dla współczesnego świata
- ▶ utrwała i stosuje poznane pojęcia: kompozycja otwarta, zamknięta, oparta na rytmie, bary podstawowe, pochodne w trakcie realizacji zadania plastycznego
- ▶ posługuje się różnymi technikami plastycznymi, w zadaniach plastycznych interpretuje obserwowane przedmioty, motywy i zjawiska, stosując środki wyrazu zgodnie z własnym odczuciem
- ▶ potrafi wiązać chustę purpurkę
- ▶ umie zaplanować swoje działania i współpracować z innymi członkami zespołu
- ▶ sprawnie korzysta z różnych źródeł informacji
- ▶ dba o estetykę i porządek na swoim stanowisku pracy

METODY NAUCZANIA

Miniwykład, działania praktyczne, prezentacja.

FORMY PRACY

Indywidualna, zespołowa

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Rzutnik multimedialny, Internet, kolorowe chustki, białe płóciennych chustki (można wykorzystać płócienną prześcieradło i pociąć je na mniejsze kawałki), farby akrylowe lub do tkanin, pędzle, kubeczki.

materiały pomocnicze:

- ▶ materiał pomocniczy nr 1 – prezentacja multimedialna: „Strój ludowy”
- ▶ materiał pomocniczy nr 2 – materiał pomocniczy do prezentacji: „Strój bytomski, Dress code”
- ▶ materiał pomocniczy nr 3 – Męski i kobiecy strój bytomski
- ▶ materiał pomocniczy nr 4 – Męski i kobiecy strój bytomski – karty odpowiedzi

Zasoby Internetu:

- ▶ <https://rik.katowice.pl/centrum-dziedzictwa/purpurka-na-polke/>
- ▶ <https://muzeumslaskie.pl/pl/wyszukiwarka-zbiorow/>

PRZEBIEG LEKCJI

- ▶ Nauczyciel wyjaśnia, jaki będzie przebieg i cel zajęć. Czynności organizacyjno-porządkowe.
- ▶ Pogadanka nauczyciela na temat stroju ludowego na przykładzie stroju bytomskiego, (materiał pomocniczy nr 1 – prezentacja multimedialna: „Strój ludowy”) ze szczególnym zwróceniem uwagi uczniów na elementy charakterystyczne dla męskiego i kobiecego stroju bytomskiego. materiał pomocniczy nr 2 – materiał pomocniczy dla nauczyciela „Strój bytomski, Dress code” oraz zastosowanie charakterystycznej kolorystyki w stroju ludowym.
- ▶ Nauczyciel wprowadza pojęcie regionalny strój ludowy.

Regionalny strój – noszony w regionie, którego granicami są wsie, poza którymi miejscowa ludność ubiera się inaczej. Wytłacza ją konkretna etnograficzna grupa ludności, związana wspólnotą językową, plemienną, utożsamiającą się

z miejscem urodzenia i wychowania oraz kontynuacja zwyczajowych tradycji i całokształtu kultury. Ponadto poczucie odrębności w stosunku do grup sąsiednich. Istotna jest więź kulturowa. Strój bytomski. Dress Code oprac. Danuta Cholewa, Małgorzata Pietrzak

- ▶ Nauczyciel dzieli uczniów na 2 zespoły. Każdy zespół ma za zadanie przyporządkować elementy stroje męskiego i kobiecego dla frelki i karlusa (dziewczyny i chłopaka) oraz dokonać prezentacji. Nauczyciel rozdaje karty pracy materiał pomocniczy nr 3 – Męski i kobiecy strój bytomski (należy wcześniej pociąć paski). Uczniowie sprawdzają poprawność pogrupowania i przyporządkowania elementów stroju do właściwej postaci, materiał pomocniczy nr 4 – Męski i kobiecy strój bytomski – karty odpowiedzi. Prezentacja grup.

Prezentacja! służy przedstawieniu wyników pracy w grupie na forum. Osoba prowadząca nie powinna zmuszać uczestników i uczestniczek do wystąpień, a raczej skłonić grupę do samodzielnego wyłonienia reprezentanta. Po wysłuchaniu prezentacji prowadzący może zadać pytania kontrolne i uszczegóławiające oraz zachęcić pozostałych uczestników i uczestniczki zajęć do wygłaszania opinii i komentarzy.

Kecki, kropy i purpurka...

Cześć 1

Warsztaty tradycyjnego wiązania purpurki.

- ▶ Nauczyciel przypomina poznane pojęcia: kompozycja otwarta, zamknięta, oparta na rytmie, bary podstawowe, pochodne
- ▶ Materiały: kolorowe chustki
- ▶ Nauczyciel prezentuje film: Warsztaty w Świętochłowicach – Lipinach <https://rik.katowice.pl/centrum-dziedzictwa/purpurka-na-polke/>, następnie uczniowie wykorzystując instrukcję wiązania purpurki ćwiczą w parach. Prezentacja uczniów

Cześć 2

Moja purpurka

- ▶ Materiały: białe płócienne chustki (można wykorzystać płócienne prześcieradło i pociąć je na mniejsze kawałki), farby akrylowe lub do tkanin, pędzle, kubeczki

Czy chustka purpurka, może mieć inny kolor, wzór? Jak wygląda tradycyjna chustka noszona przez kobiety na śląsku?, nauczyciel odwołuje się do prezentacji. Gdybyś miał/miała wpływ na projekt, to jaki wzór zaproponujesz, jaką kolorystykę? Nauczyciel rozdaje uczniom płócienne chustki i farby. Zadaniem uczniów jest zaprojektowanie i wykonanie wzoru na płócienną chustce.

W czasie zajęć warto wykonać zdjęcia, które mogą stanowić reportaż z zajęć. Proponuje wykonać bloga klasowego „Frelka i karlus. Kecki, kropy i purpurka...”, może powstaną kolejne ciekawe projekty.

Komentarz

Projekt „Purpurka na Polkę. Instrukcja obsługi” był realizowany przez Regionalny Instytut Kultury w Katowicach w 2017 roku. Działania związane z projektem prowadził bezpośrednio dział Regionalnego Instytutu Kultury – Centrum Dziedzictwa. Projekt był dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Purpurka i Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r.

Projekt „Purpurka na Polkę. Instrukcja obsługi” był zgodny z definicjami, założeniami i celami Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. W świetle artykułu 2. konwencji, sama purpurka jest przedmiotem, z którym wiąże się umiejętność odpowiedniego zakładania i zwyczaj noszenia. Istotny i tradycyjny jest również przekaz wiedzy i umiejętności z pokolenia na pokolenie, kultywowanie i odtwarzanie ich przez wspólnoty i grupy. Bezsprzeczne jest istnienie relacji tej tradycji z otoczeniem i historia oraz jej waga dla poczucia tożsamości grupy. Zgodnie z punktem 2. artykułu 2. niematerialne dziedzictwo kulturowe chusty purpurki przejawia się zarówno na poziomie przekazu ustnego jako opowieści o zwyczajach i okolicznościach jej noszenia, jej obecności w zwyczajach (np. w procesjach) i rytuałach (bywała wykorzystywana podczas obrzędu oczepin).

<https://rik.katowice.pl/centrum-dziedzictwa/purpurka-na-polke/>

Podsumowanie

Nauczyciel wykorzystując materiał pomocniczy nr2 – materiał pomocniczy dla nauczyciela „Strój bytomski, Dress code, korzystając z zamieszczonego słowniczka uzupełnia wiedzę uczniów dotyczącą stroju ludowego.

Zadanie domowe

Zadaniem uczniów jest zapoznanie się ze stroną zbiorów Muzeum Śląskiego: <https://muzeumslaskie.pl/pl/wyszukiwar-ka-zbiorow/> W wyszukiwarce wpisz słowo strój ludowy. Na kolejną lekcję przygotuj opis wybranego obiektu wg. wzoru:
Wyszukaj dzieło w kolekcji

- ▶ Typ obiektu
- ▶ Przedmiot
- ▶ Czas powstania
- ▶ Wykonawca
- ▶ Miejsce wykonania
- ▶ Miejsce pochodzenia
- ▶ Materiał
- ▶ Technika
- ▶ Słowa kluczowe
- ▶ Numer inwentarzowy